

7) Wizytacja parafii Strzygi z roku 1725

Jedna z kolejnych wizytacji parafii w Strzygach odbyła się w roku 1725 „*po śmierci jaśnie wielmożnego i wielbnego [tutejszego proboszcza] Michała Leszczyńskiego, który zmarł przed świętem świętego Andrzeja Apostoła w roku 1724...*”. W tym czasie nie obsadzono nowego plebana w Strzygach.

Komendantem w sprawach duchowych został ksiądz Zygmunt Kraszewski. Parafialne wsie w tym czasie stanowiły Strzygi, Sumin, Długie, Tadajewo, Warpalice, Tomaszewo i Suminek. Do spowiedzi wielkanocnej przystępowały 532 osoby. Jedyni luteranie na tym terenie zamieszkiwali wieś Tomaszewo.

Kościół parafialny w Strzygach w roku 1724

W roku 1725 kościelny dach nakryty był dachówkami „*...w niektórych miejscach istnieją dziury, dzwonnica (...) dobra (...) zakrystia dobra (...), powierzchnia kościoła jest świeżo przykryta deskami. Podłoga dobra. Ambona stara. Ławek jedenaście, odmalowanych i przyzwoicie zbudowanych...*”.

Cmentarz wzmiankowany, jako stary i chylący się już ku ruinie.

W kościele ustawione były cztery ołtarze. Pierwszy z nich – Wniebowzięcia Najświętszej Panny Marii, nazwany także wielkim mieścił się „*w małym chórze (...) z murowaną mensą, w której jest poświęcony portatył*”. Przy nim mieściło się cyborium, a więc tabernakulum z Najświętszym Sakramentem. Jako mankament wymieniono brak krated przed tym ołtarzem, przydatnych zapewne, jako oparcie dla wiernych podczas przyjmowania komunii świętej.

Drugi ołtarz – Przemienienia Pana Naszego Jezusa Chrystusa oraz trzeci – świętego Mikołaja Biskupa i Wyznawcy również wyposażone były w mensę i portatył. Tylko czwarty ołtarz – świętej Jadwigi Wdowy Wybranej posiadał drewnianą mensę. W dniu wizytacji wszystkie ołtarze były nakryte potrójnymi obrusami.

W kościele stał wówczas przenośny obraz świętej Anny – Matki Najświętszej Panny Marii wraz z trzema srebrnymi koronami.. Używany był zazwyczaj podczas procesji. Opisano go tylko jednym słowem – „*skromny*”.

Kościelne organy „*o pięciu głosach*” zapewne były sprawne. Gorzej było z miechami, dostarczającymi powietrze. W aktach wizytacji odnotowano potrzebę naprawy owych miechów.

W dzwonnicy zawieszane były wówczas trzy dzwony. Przy zakrystii wisiał czwarty dzwonek, „*przy ołtarzach pięć dzwonek, szósty przytwierdzony do worka na jałmużnę zbieraną w czasie ofiary Mszy Świętej przez zarządcę. Okien w kościele siedem, dobre. Drzwi do kościoła czworo, wszystkie zamknięte, dwoje mianowicie dobrymi kłódkami, dwoje kijem, inaczej zaporami*”.

Wyposażenie kościoła w roku 1725

Wyposażenie kościelne w tym czasie stanowiła srebrna monstrancja z połączonym melchizedekiem zwieńczona srebrnym, połączonym krzyżem i srebrna puszka (połączana od wewnątrz) z pokrywą zakończoną srebrnym krzyżem. Prócz tego w zakrystii stały dwa kielichy mszalne – duży i mniejszy, dwie połączane pateny, a ponadto jedna cynowa i stary, wymagający wówczas naprawy srebrny krzyż. W skład sprzętów liturgicznych wchodziły również dwie pary cynowych świeczników i jedna para mosiężnych oraz dwie pary małych świeczników z cyny i prawdopodobnie dwie pary z mosiądzu. Prócz tego – mosiężna kadzielnica, łódka do przechowywania kadzidła, naczynie cynowe do wody święconej, misa do święconej wody „*dla pokropienia ludu*”, naczynie cynowe ze świętymi olejami, lampa z białej blachy. Wyliczono także „*wota srebrne tak przy wielkim ołtarzu, jak przy ołtarzu Przemienienia Pańskiego w liczbie dwudziestu jeden. Koron srebrnych siedem. Maleńkie krzyże na obrazie Najświętszej Panny Marii dwa*”.

Odprawiający w tym czasie msze ksiądz miał do dyspozycji jedenaście różnego koloru ornatów, trzy kapy, cztery alby, cztery humerały, cztery pasy i trzy komże. W szafie wisiały także cztery komże dla ministrantów. Do sprawowania ceremonii kościelnych przewidziano ponadto siedemnaście obrusów, dwa grube obrusy, dziesięć ręczników, pięć par zasłon na ołtarze, cztery sukna do przykrycia stopni ołtarza, osiem welonów, siedem korporałów (serwety na ołtarz), dwadzieścia sześć puryfikaterzy, cztery subkorporały i dziesięć burs dla chorych. Akta wizytacji wyliczyły ponadto dziesięć tkanin ołtarzowych, pięć poświęconych portatyli, jedenaście chorągwi i dwie pary proporczyków. Kościelny sprzęt stanowiło ponadto urządzenie, na którym wypiekano hostię prawdopodobnie z jaj kurzących. Wzmiankowano także jeden baldachim, cztery krzyże przy ołtarzach i „*dwa wielkie krzyże do procesji na środku kościoła. Wielki krzyż wewnętrzny. Mały krzyż z mosiądzu. Trzy pary ampulek [na wodę i wino] cynowych. W zakrystii drewniany skład sprzętów, [nazywanych] pospolicie szafa z szufladami*”.

Plebania i grunty proboszcza

W roku 1725 proboszczowską plebanię opisano następująco: „*...Dom plebański nowy, z dwoma izbami i dwoma komorami. Izba wielka bez okien i piwnicy, w mniejszej izbie są małe okna i piwnica z prostych kamieni. Drugi dom dla służby starszej konstrukcji, z dwoma izbami i jedną komorą, z piwnicą i oknami, dobrze zadaszony. Browar spustoszony, izba dobra i zadaszona, za browarem jest sadzawka i sad, lecz wymaga konserwacji i naprawy. Spichlerz dobry i zadaszony, stodoła jedna i inne budynki, obory dla bydła rogatego i nierogatego dobre, lecz potrzebują naprawy...*”.

Uposażenie kościoła stanowiło kilka gruntów różnorodnie ulokowanych względem wsi: „*...pierwszy grunt (...) ma dwie włóki, które są zasiane zasiewem ozimym, tylko dwie staje tego gruntu pozostają dla zasiewu jarego. Te włóki*

różnie rozciągają się wzdłuż, ponieważ szersze są od granic, niż od wsi, przynajmniej jedna włoka wszerz ma dwadzieścia zagonów, wzdłuż ma staj pięć. Druga włoka wszerz piętnaście zagonów, wzdłuż pięć staj...”. Trzeci grunt, potocznie nazywaną parową lub w „parowie” liczył dwadzieścia zagonów wszerz i pięć staj wzdłuż. Część dóbr księżych położona była również na gruntach nazywanych przez tutejszą ludność „płoty”, „pomarka”, „pod jesionówkami”, „skorupka”, „przydatki”, pod młynem Bucha, pod Rusinowem oraz w kilku innych miejscach w kierunku rzeki Rypienicy, pod Wąpielsk, i pod Tadajewo.

Radosław Stawski

Na podstawie:

P. Gałkowski, K. Grażawski, Strzygi w ziemi dobrzyńskiej (monografia wsi i parafii), Brodnica-Osiek-Rypin 2006.